

VBS bestaat 100 jaar!

Directeur Edward Moolenburgh en voorzitter Artho Jansen staan er online bij stil.

Tekst
Steffie Bom

www.vbs.nl

‘Edward, wist je dat in de meeste Europese landen het bijzondere, door particulieren gestichte, onderwijs slechts zeer beperkt of niet wordt bekostigd door de overheid?’

‘Het Nederlandse onderwijsstelsel is inderdaad uniek in Europa. Mijn buitenlandse collega’s kijken daar vaak met jaloezie naar. Ze voeren vaak een continue strijd om niet in een eenvormige door de overheid bepaalde mal te hoeven.’

Artho Jansen

‘Ik kan me er weinig bij voorstellen, dat het de overheid is die de inhoud van het onderwijs bepaalt.’

‘Ik ook niet, Artho. En niet dat het Nederlandse stelsel nu heilig is, maar maatschappelijk gezien zou ik één soort onderwijs niet wenselijk vinden. Juist de diversiteit aan scholen maakt dat er voor iedere ouder wat te kiezen is en voor ieder kind een school is die bij hem of haar past.’

‘Afgezien daarvan: stel je voor dat het de overheid is die het onderwijs bepaalt en de macht in verkeerde handen komt te liggen. De gevolgen daarvan zijn niet te overzien. Wat dat betreft vormt de onderwijsvrijheid, vastgelegd

in artikel 23 van de Grondwet, een mooi ‘contract’ tussen burgers en overheid. De overheid heeft de plicht om de minimale kwaliteit van het onderwijs te bewaken en te zorgen dat alle leerlingen naar school kunnen, maar verder is het onderwijs van de burger.’

‘Deze onderwijsvrijheid is ook de aanleiding geweest voor de oprichting van VBS in 1921. Nadat in 1917 de vrijheid van onderwijs in de Grondwet werd vastgelegd, zag je dat de zuilen zich op het gebied van onderwijs gingen verenigen. De groep die destijds het onderwijs meer pedagogisch benaderde, voelde zich hierdoor in het gedrang komen. Om niet door de zuilen vermorzeld te worden, maar ook om elkaar te kunnen helpen en ondersteunen, verenigde deze groep zich in VBS. Samen sta je immers sterker.’

‘Precies, al is de toegevoegde waarde van VBS niet meer zo vanzelfsprekend als 100 jaar geleden. Er zijn sindsdien veel kanalen en partijen in het onderwijs bij gekomen. Mede daardoor is het krachtenveld veranderd. En dan vertegenwoordigt VBS ook nog eens scholen die, naast een hoop overeenkomsten, toch heel divers zijn.’

‘VBS vertegenwoordigt inderdaad een niche met veel kleinere schoolbesturen en scholen met een veelheid aan eigen (pedagogische) identiteiten. Al verschilt hun identiteit, het feit dat ze het onderwijs op hun eigen manier vorm willen geven bindt hen. Voorkomen moet worden dat deze – voor het Nederlandse onderwijs o zo belangrijke groep – in het grotere geheel ondergesneeuwd raakt. Tijd voor het politieke spel hebben ze vaak niet, maar VBS wel! Juist daarin zit onze kracht. Dit is des te belangrijker omdat in deze politieke arena vaak beslissingen genomen worden die pas na verloop van tijd grote effecten kunnen hebben voor onze leden. Het is van groot belang om daar tijdig bij te zijn. En vergeet ook niet dat we

onze leden voorzien van praktische informatie en ondersteuning. Juist omdat we deze groep al 100 jaar bedienen, weten we wat er speelt en wat voor hen relevant is.'

'Ik hoorde jou zeggen 'voor het Nederlandse onderwijs zo belangrijke groep'. Leg uit.'

'Onze scholen zijn eigentijds en eigenzinnig. Vernieuwing en innovatie zit vaak in hun DNA en dat heb je nodig om het onderwijs te blijven ontwikkelen. Veel van wat de afgelopen jaren mainstream is geworden, komt uit de koker van een van onze leden.'

'Dat herken ik! Een van de pedagogische uitgangspunten van de Vrijescholen (waar Artho Jansen bestuurder is, red.) is de drieslag denken - voelen - willen. Hier werken wij al honderd jaar aan en de laatste jaren zie ik dat andere scholen hier ook iets mee willen. Zij werken het vervolgens op hun eigen manier uit, maar dat is juist mooi. Zo blijft het onderwijs in ontwikkeling. Dit doet me afvragen: hoe staat het met de ontwikkeling van VBS?'

'Als doelen van de vereniging werden bij de oprichting genoemd: onderlinge steun en voorlichting ter bevordering van het onderwijs en de school, het verspreiden van geschriften over onderwijs, het houden van besprekingen en het indienen van verzoekschriften. Deze doelen zijn nu nog steeds allemaal terug te vinden in de huidige drie pijlers van VBS, te weten: belangenbehartiger, helpdesk/ledenservice en verbinder. De basis is dus hetzelfde gebleven, maar de context is wel degelijk veranderd.'

'Je bedoelt dat VBS met haar tijd is meegegaan?'

'Precies, en hiermee raak je een belangrijk punt. Neem het huidige maatschappelijke debat over vrijheid, gelijkheid (en non-discriminatie) en kansengelijkheid binnen het onderwijs. Door de jaren heen is gebleken dat deze rechten kunnen schuren. Hoewel VBS pal achter de vrijheid van onderwijs staat, moet de (kansen)gelijkheid binnen het onderwijs wel op orde zijn. Hier is nog werk te verrichten: deze tijd maakt zichtbaar dat dit urgenter is dan ooit.'

'De vrijheid van de een mag immers niet ten koste gaan van de ander.'

'Juist. Vrijheid brengt verantwoordelijkheid met zich mee. Ook om je in te zetten voor die leerlingen voor wie het allemaal niet vanzelfsprekend is. Dat heeft ook betrekking op de toegankelijkheid van scholen voor iedereen. Dan kom je er niet met alleen structuuraanpassingen (wet- en regelgeving) om problemen en incidenten rondom vrijheid, gelijkheid en kansengelijkheid op

Edward Moolenburgh

te lossen. Verandering van gedrag en het nemen van verantwoordelijkheid is nodig om (kansen) gelijkheid te bevorderen en uitsluiting en tweedeling te voorkomen. VBS wil zich hiervoor inzetten en in gesprekken met onze leden merken we dat zij dat ook willen'

'In die zin is het ook belangrijk om het venster naar buiten open te houden. Je moet voorkomen dat je als school(bestuur) - maar ook als vereniging - te veel in je eigen bubbel leeft. Je moet verbinden, zonder dat dit betekent dat je je eigen identiteit moet opgeven. Door leden met elkaar in contact te brengen en als vereniging zelf ook regelmatig met diverse partijen om de tafel te gaan, en waar mogelijk samen te werken, hopen we 'het belang van verbinding' uit te stralen.' 🌊